

MÁGYAR KÜRIR.

Nr. 12.

Indult Bétsből, Kedden, Augustus' 9-dikén, 1831.

B é t s.

Ö Ts. K. Felsőge méltóztatott Jul. 7 dik Kir. végzése által Fő Tiszt. H o s z i k Imre Urat Bajnai Plebánust és Fő Tiszt. Kunszt Jó'sef Urat Bétsben a' Pázmáni Collegiumnak V. Rectorát a' Posonyi Ns. Collegiale Káptalanba Kánonokokká kegyelmesen kinevezni.

F r a n t z i a O r s z á g.

Páris Jul. 26-kán. A' Kamaráknak rendes Ülései Jul. 25-dikén elkezdődtek. A' Követek Kamarája, Gróf Duchatel Urnak (mint legidősb tagnak) előlülése alatt, a' Követek hatalomleveleinek vizsgálásával foglalatoskodott. — A' Főrende k Kamarájában, az Ülésnek megnyittatásakor egy igen véletlen és nagyon szembetűnő jelenés adta elő magát. A' Szála éppen úgy volt felékesítve mint a' másik Üléskor, azzal a' külömb-séggel, hogy az Elölülői székek környülötte és háta megett 40 zászlók valának felfüggesztve. Ezek a' zászlók ugyan azok mellyeket N a p o l e o n 1805-ben Ulmánál nyert, és egy saját kezével írott levél mellett az akkori Senatusnak küldött. Az Országnak Nagy Referendariususa Semonville Ur felállván, mondá, hogy ezeket a' zászlókat, mellyek hajdan a' Senatus házában függöttek (de a' B o u r b o n o k visszatértével onnét eltüntek) ő, a' Főrendek háza fel-

vigyázójának Regnard Urnak és építőmesterének Prevost Urnak segedel-mével, tizenhét esztendőig tartotta el-rejtve. Beszédjének végén Orleans Hertzeghez (a' Királynak legnagyobb fi-jához) fordult a' Nagy-Referendarius, serkentvén a' Korona-hertzeget, hogy ezeknek a' győzedelmi jeleknek oltal-mazására vagy — ha a' Nemzeti betsü-let kívánná — újaknak nyeresére leg-először kardot rántani ezentül ötlet ille-ti. Orleans Hertzeg megköszönte a' bizodalmat, mellyet a' szólló az ő haza-fűságába helyeztet, és bizonyonlag fo-gadta, hogy a' melly napon a' Haza fel-szóllítja a' fiait a' hartzra, ötlet azok kö-zött legelő fogják látni. — Azután hoz-záfogott a' Kamara a' Titoknokoknak választásához. Admirál Duperre, Mar-quis Jaucourt, Marsal Mortier és Hertzeg Coigny titoknokokká elválasztattak. Végre kinevezték a' Biztosságot, melly a' Királyi megnyitó beszédre a' vá-lasz Felírást elkészítse.

A' Párisi Újságlevelek nem tudják mire vélni és magyarázni a' Főrendek Kamarájának első Ülésében esett törté-netet. A' Temps így szóll: „Az ellen-ségtől ez előtt sok esztendővel nyert és régölta rejtegetett zászlóknak hirtelen kiásása és előkeresése szembetűnő újság magában; de ez az újság elenyészik mint semmi, a' mellett az egykét szó mellett a' mit az ember ez alkalmas-

sággal hallott, és egy olyan szótalan 's derék udvari embernek szájából — mint a' Nagy Referendarius Ur — nem várt volna. Semonville Ur azért késett eddig az elrejtett zászlóknak előkeresésével, mert nem akart idő előtti tüzet és buzdulást gerjeszteni, mellé tévén, hogy ezeket a' győzedelmi jeleket úgy kell nézni, mint jutalmat a' multakra, és tanúságot a' jövőre nézve. Orleans Hertzeg szóll, hogy ő a' Hazajava és a' Nemzeti Sympathiák mellett mindenkor kész a' hartzra. — 'S mindezek a' Főrendek Kamarájában történtek, abban a' gyűlésben, hol rendszeren minden indulatok megémúlnak és a' Vénség, a' tapasztalás, és higgadt vér minden szót megérlel. Semonville Ur, ki ekképpen megújította a' háborúnak és ditsőségnek emlékezetét abban a' pillantásban, mellyben a' nyugtalan és háborúra vágyó pártot alig tudják zabólan tartani, Patriárkája a' Kamarának és ő róla lehetetlenség feltenni, hogy ősz fejével valami gondolatlan tselekedetet követett volna el. Az inkább megeshetnék, hogy Orleans Hertzeget a' tűz; melly az ifjúi kornak tulajdona, elragadja vala; de az ő beszédje is előre ki volt dolgozva, mert mindjárt mi helyt elmondotta; a' Kamara Stenographusainak (sebes íróinak) mássát adatta több párban. Ezekszerént csak az a' kérdés marad fel: „mi lehetett a' tzelja ennek a' Dramai jelenésnek?“ Azt akarták e' véle helyrehozni, a' mit a' Megnyitó beszédnek Lengyel Országot illető és nagyon hijjánosnak találatott tzikelye elrontott? vagy a' Főrendek kamaráját akarták vele kedvessé és popularissá tenni és a' Pairségnek örököségét, mint egy zászlót az ellenségtől, megnyerni? vagy talán rossz tudósítások érkeztek, hogy a' bekességnek megmaradását reményleni többé nem lehet,

és a' tüztől 's buzdulástól nints mit félni többé, hogy idő előtti legyen? Ez utolsó gyanítás nem férhet öszve a' Megnyitó Kir. beszéddel, melly nekünk csak az imént, az az tegnap előtt, a' külső Hatalmasságoknak barátságát jelentette. — Minden esetre kellett valaminek (talán azolta) történni, mert különben a' dolog megfoghatatlan.

A' Moniteur Jul. 26-káról, Contra-Admirál Báro Roussin Urnak a' Tengeri Ministerhez Rigny Urhoz küldött következő tudósítását közli: „Lisbona alatt, Suffren hajóról, Jul. 11-kén 1831. — Vagyon szerentsém jelenteni, hogy az én vezérségem alatt álló hajós sereg a' mái napon erővel bétört a' Tajoba, és most a' Lisbonai révben a' Palotával szemközt fekszik hadi rendszerben állva. A' tselekvés 1 órakor kezdődött dél után. Negyedfél órával később a' Bójárónak minden battériái, hátojk megett estek a' hajóknak, mellyek „Eljen a' Király!“ kiáltás alatt bójótek rajta; és a' Portugallus hadihajóknak; mellyek a' folyóvíz torkában hartzra kiállítva feküdtek, zászlóikat kívánságunkra (maga megadásnak jeléül) le kell venniük. Ezeknek a' hajóknak száma 8, úgy mint VI János Lineahajó, 3 Fregat, 2 Korvét, és 2 Brigg. A' Portugalliai Igazgatószék, általam újra megszólíttatván, egyszersmind kész lett megadni Frantzia országnak az elégtételt, mellynek kívánása reám bízva volt. Válaszát ímé küldöm. — Most első gondom ennek a' Tractatusnak foglalatját és tellyesítését bizonyossá tenni; azután késedelem nélkül szerentsém leszen a' reám bízott dolognak végrehajtása felől környüllállásos tudósítást küldeni. Ma elégnek vélem bizonyossá tenni Uraságot, hogy minden ember illendően végezte köteleességét. Uraságotnak parantsolatja szerént, és Nemzeti Characterünkhöz

képest én minnelőtte a' tüzet elkezdém, váraoztam hogy elébb a' Portugallusok löjjenek. Bugio és S. Julian fellegrái, mellyek a' Bejárót oltalmazták, tíz minutummal elebb elkezdte a' lövest, mint mi tüzeltünk volna. — Végre meg kell említenem, hogy a' hajós sereg, melly negyed fél órák alatt az eddig megvehetetlennek tartott nagy Bateriaknak számos ágyúi előtt tsak 4—5 száz ölhyi távolságban elvitorlázott, megfoghatatlan szerentséből igen tsekély veszteséget szenvedett. Kérem Generál Urat, fogadja el méjj tiszteletemnek 's a' t. Contra-Admirál Báró Roussin.“ — Minnekutánna Admirál Roussin a' Lisbonai révben hajóit szemközt a' Királyi palotával hadirendben kiállította, megizente a' Portugalliai Igazgatóséknak, hogy két óra alatt álljon reá mindenre, a' mit bójövetele előtt az adandó elégtelnek pontjai gyanánt nékie feltett. Erre a' Portugallus Minister a' következő választ küldötte: „Exczádnak máizentére válaszul vagon szerentsém jelenteni, hogy Ó Leghívebb Felségének Igazgatóséke minden hatalmában lévő eszközök által kívánván eltávoztatni a' szerentsétlenségeket, mellyek az éppen imént esett történetek által okoztathatnának, az Extzellentiád Jul. 8-iki levelében feltett alapokat elfogadja. Vegye Exczád 's a' t. Lisbona Jul. 11-kén 1851. Visconde Santaren.“

Egy Kir. rendelés Jul. 26 káról, Contra-Admirál Roussin Urat Vice-Admiralságra emeli.

Páris Jul. 29 kén. Dom Pedro Angliából vissza tért, és 26-ikban megérkezett Párisba. Másnap elakart a' tsászár utazni hitveséhez Cherbourgha, de a' Király marasztván a' Nemzeti innepnek megnézésére, útját elhalasztotta. Marquis Loulé és a' Marquisné Chuga

Dom Pedro Tsászárnak) hasonlóan itt vagynak Párisban.

A' három napos Nemzeti Innep megeseett. Az inneplés ditső pompával méné véghez a' legszebb rendben. Az első nap (Jul. 27-ike) gyász nap volt, a' tavalyi Julius napjaiban elesteknek gyászolására. Feketében volt minden öltözve, vagy legalább fekete fátyolt viselt kalapján. Délben a' Király Dom Pedro Tsászártól, a' Korona hertzegtől és Nemours hertzegtől kísértetve, megjelent a' Bastille piatzon, hol Ó Felsége számára egy pompás sátor volt ütve; és a' talpkövet (az ottan állítandó gyász Emlékre) letette. Hangzott az „Éljen a' Király!“ kiáltás. — Azután a' Pantheonban ment a' Király, hol beléptekor a' Marseillei dall zengett. Ó Fgc fellépett ahoz az értz táblához, mellyre a' Juliusi napokban elesteknek nevei felvésve vagynak és a' kalapáts ütést (az értz táblának felszegzésére) megtévén, erős de megindult hangon beszédet tartott a' néphez, melly azt határtalan tetszéssel fogadta. Akkor le ült a' Király a' thronusra; az Orehesterből elsőben egy nagy szomorú Symphonia azután egy Cantate zengedezett, mellynek utánna Nourrit Ur (ez első énekes) a' Párisi dalt énekelte, és a' nép minden versutolját Chorusban visszazanozta. Midön a' Király eltávozék, a' Marseillei dall újra énekeltetett. A' nép Ó Felségét mindenütt nagy Enthusiasmussal fogadta és köszöntötte. Reggel minden templomokban gyász Isteni tisztelet tartatott; estve a' theatrumok zárva állottak. — A' második nap Öröm innep volt. Ekkor egész Párist fejrben öltözve, és vígasságba merülve látta az ember. A' Király, két fiaival kiment Berceybe, hol egy újonnan épülő hídnak talpkövet letette. Délután 5 óraker megjelent Ó Fgc az Ely-

seumi mezőben, hol a' nép legnagyobb számmal volt felgyűlve. A' sokaság mindjárt körülvette a' Királyt, és eleven öröm kiáltásokkal hódolt neki. Ő Fge, kit a' példátlan köz öröm szembe-tűnően megindítani látszott, felette nyájas és kiderült volt, a' nép csak nem tenyerén hordozta. Estve az Elyseumi mező és az egész város pompásan ki volt világosítva. Éjtszakára kelve nem látott az ember a' piatzokon egyebet a' felfelé repülő rakétáknál és vígan sétálóknál. Rendetlenség legkisebb sem esett. Az idő gyönyörű volt. — Harmadik utolsó nap nagy katonai megnézés volt, a' Márs mezején. A' katonaság egy hosszú, több mértföldekre nyúló lineában kiállva, defilrozott a' Király előtt. Ő Fgének jobbjára felől állott Dom Pedro Császár, baljára felől Orleans és Nemours Hertzegek. Ötödfél óra tölt bele, míg a' Király az előtte elmenő seregeket (12,000 gyalog, 8000 lovas és 70,000 Nemzeti gardista) végig nézhette. — Estve a' város újra ki volt világosítva, tűzi játékok égtek, levegői hajók repültek. 'sa't.

L e n g y e l O r s z á g.

Varsó Jul. 26 kán. Az Orosz tábor, minekutánna a' Visztulán Nieszavanál általszállott, két tsapatra oszlott, egyik Sluzewo környékén fekszik (Varsótól 20 mértföldnyire), másik Koval és Brzesze felé nyomúl elő. A' mi előőrjeink Lubienben állanak, és a' Kozákokkal 's orosz dragonyosokkal szünetlen tsatáznak. — Az Ország védelmére felszóllított nép mindenütt fegyverkezik, bátran szembe száll az ellenséggel és vitézebbül viseli magát, mint gondolhatta volna ez ember. Az egyes faluknak és helységeknek felfegyverkezett lakosi példás vitézséggel viaskodnak az ellenségnek fegyverbe tanult katonái-

val; minden pillantásban hozzák a' mezei emberek az elfogott orosz öröket és apró tsapatokat, de nagyon szükséges őket a' rendes katonaságnak egyes osztályjaival segíteni és vezérteni, mert különben az ellenségnek erős tsapatjaival megmérközni elégtelenek. — A' lengyel tábor három részre vagyon oszolva, egyik Chrzanovski alatt a' felső Visztula jobb partján Rüdigert foglalatoskodtatja, másik Turno és Milberg alatt az alsó Visztula jobb partját a' Litvániából előnyomuló Orosz seregek ellen őrzi, harmadik Varsó alatt fekszik és a' mint látszik nem is fog ki menni az Oroszoknak eleibe, hanem ide várja őket. Itt kell tehát eldűlni a' Nemzet Sorsának Varsó falai alatt.

A' Varsói Ujság írja: „Az Országházai Jul. 22-kén és 25-kán titkos ülést tartottak, Ország Követ Niemojovski Urnak indításából, a' ki a' hadi Operatióknak az eddig való (April. 1 napja olta) lassúság helyett, nagyobb erőt és gyorsaságot kíván adattatni. Ennek következésében végeztek, hogy az Igazgatószék egyszerűben nevezzen ki egy Tanátsot melly a' Haza megszabadításának leghathatósabb eszközeiről gondoskodjék. Ez a' tanács állani fog az Igazgatószéknek tagjaiból, a' Generalissimusból, és a' Követek Házának 11 tagjaiból (a' 11 Vajdaságoknak száma szerint). Ezt a' Végzést — megjegyzi a' Varsói Ujság — nem a' Generalissimusban való bizodalmatlanság hozatta, hanem arról való meggyőződés, hogy ilyen fontos és eldöntő pillantásban, midőn az ellenség a' fővároshoz közelít, a' Nemzet minden talentomainak egyesűlni kell a' fenyegető veszedelemnek elfordítására. Lengyel határszél Jul. 29 kén. A' legújabb tudósítások szerint Varsóban nintsenek egészen megelégedve Skrzyncki viseletével. Az Országgyűlés be-

zárt ajtóknál tartott tanácskozásai után egy Haditanátsnak felállíttatását végezte. Ebben a' titkos Ülésben a' Követek közül némellyek nagyon keményen kikeltek a' Generalissimus ellen, ki azt megtudván, igen nehezen vette. — Egy orosz Sereg tegnap Peisernig előnyomult; annál fogva Kalisból a' tisztviselőknék és kaszszáknak sietve el kellett futni Czenstochauba. A' Polgármester elakartatni a' város kaszszáját is, de azt a' Polgárság nem engedte. Gróf Podvorovski, ki abban a' vidékben a' felfegyverkezett népséget vezérelte, a' mint mondják, a' Rozákok kezébe esett.

Krakkó Aug. 1 napján. General Rüdiger Jul. 28-kán Josefovna 25,000 emberből álló seregével a' Visztulán keresztül ment és 29 ikben Opatov és Ostrovice helységeket elfoglalta. Rozákjai már Kielce és Radom körül szaguldoznak. — A' Varsóból ide Krakkóba futóknak száma óráról órára nevededik.

Krakkó Aug. 3-ikán. General Rüdiger Seregének nagy része Jul. 31-kén viszszatért a' Visztula jobb partjára, és tulnan tsak 5000 embere maradt. Ez a' viszszatérés, a' mint halljuk annak a' mozdulásnak következése melyet General Chrzanovski, Pulavy és Josefov ellen teve. A' Vajdaság tisztjei Kielceben, kik már onnan Miechovba akartak költözni az Oroszok elöl, megint megmaradtak tehát helyeiken. — Az Orosz fő tábor és a' Lengyelek között Aug. 1 napjáig semmi nagy dolog nem történt.

Hivatalos tudósítások szerint Orosz Tsászári Feldmarsal Gróf Paskevits fő hadi szállása Jul. 28-dikán Kovalban volt.

N a g y B r i t a n n i a.

A' Frantzia Királyi megnyitó beszéd Jul. 25 kén az Alsó Házban némelly Vítatásokra szolgáltatott alkalmaztosságot. Marquis Ghandos tsudalkozott rajta, hogy Belgiumnak várai, mellyek Anglia költségén épültek, a' Frantzia Király szavai szerént lefognak rontatni; 's tudakozta, hogy adta e' arra egyezését Nagy Britannia? Lord Althorp felelt: Igen is adta a' több Hatalmasságokkal együtt. Azokat a' várakat őrizettel Belgium nem győzi, és háború esetében Frantzia Ország mindjárt elfoglalná. Megegyeztek azért benne, hogy ama várak között némellyek lerontattassanak. Robinson Ur ebben egy újabb bizonyágát látja annak, hogy a' Britanniai Diplomatia teméntelen pénzt hányt ki olyan dolgokra, miket később maga segít lerontani. Lord Althorp: A' szemrevetés igaz, de nem a' mostani Ministeriumot eri. — Stormont Ur jelenti, hogy ő a' jövő héten a' külső politikát felfogja Vítatás alá hozni. — 26 ikben újra felhozták e' dolgot az Alsó házban, Peel Ur és Gordon Ur (a' Felsőházban pedig Lord Aberdeen és Hertzeg Wellington) azzal a' hozzátétellel, hogy mimódon engedheti meg a' Ministerium, hogy Frantzia Ország Portugalliával Angliának legrégebb szövetségesével olly erőszakosan bánjon? Mellyre a' Ministerek tsak azt felelték, hogy ha Angliának jussa van Dom Migueltól a' megbántásért elégtételt kérni és venni (mint a' minap tselekedett) bizonyosan van Frantzia Országnak is.

Leg újabb tudósítások.

Párisból Aug. 2-dikáról is jöttek már Bétsbe tudósítások, 's Ujság leve-

Iek. Ezek szerint: Aug. 1-ső] napján ment végbe az országos Követek Kamarájában a Praesidens választása voksolás által. Két ízben kellett voksolni. Mert elsőben 355 Szavazók lévén, az elválasztó voksok számának legalább is 178-ra kellett menni; de ekkor a' szavazás ekként ütött ki: Girod (de l' Ain) Urra ment 171 voks, Lafitte Urra 168; Lafayette Generálra 1; Berenger Urra 8; Dupont (de l' Eure) Urra 2; Odilon-Barrot Urra 1; Mosbourg Urra 1. — A' második Szavazáskor 358 voksoló volt jelen, az elválasztásra tehát 180 voks kellett. Ekkor Girod Urra 181, Lafitte Urra 176 voks ment, és Dupont Urra 1. Így tehát Girod Ur lett a' Követek Kamarájának Elölülőjévé. — Ezután a' négy Második Elölülők választásához fogtak. A' Szavazásban Dupont (de l' Eure) Urra 182, és Berenger Urra 179 voks menvén V. Praesidensek lettek; 's a' többi Candidatusoknak elegendő Voksok nem lévén, a' még megkívántató két Al-Elölülők választása más napra halasztatott.

Aug. 2 dikán köz hír volt már, hogy a' Miniszterek, névszerént Perrier Úr, a' Miniszteri Tanács Praesidense, — mivel a' Követek Kamarája nem az ő általok ajánlott Candidátust választotta Praesidensnek, — elvégezték, hogy Hivatalokról lemondjanak.

M a g y a r O r s z á g.

Hivatalos Jelentés szerint Budán a' Choleras betegek száma a' polgárok részéről Jul. 30 dikán 45-tel és Jul. 31-dikén 60-nál, és így két nap alatt 105 személlyel szaporodott, kihaltak 45-ten, még betegek 127-en. A' vízi városban és a' Neustiften lévő betegek számanintsen ezek között.

Poson Vármegyében valamely nyavalya mutogatja magát, melyben Pusztá Födémesen 100 beteg közül 30 halt meg, Alsó és Felső Korompán pedig 14 beteg közül 10; és Bolerász, Binócz 's Nádas falukban egy egy betegedett meg. Bejtén 2-ten meghaltak 's egy még beteg. Rhétén 10 beteg közül négy meghalt. Lázár Ujjfaluban egy, Búr Sz. Miklóson pedig 2 meghalt. Búr Sz. Péteren volt egy beteg és egy halott.

Győrben Aug. 3-dikán 24-en, Révfaluban 1 Aug. tól 3-dikig reggelig 4-en, Gönyön Aug. 2-kán 2-ten, és Györszigeten Aug. 1-ső napján 4-en, 's 2-kán 2-ten, haltak meg.

Moson Vármegyében az egésség állapotja még jó karban vagon.

Thurócz Várm-ben nagyon terjed a' nyavalya. Znió Várallyán, és még Lazan 's Szlován nevű két helységben Jul. 19-keztől 28-dikáig 93 beteg közül 25 meghalt. Valcsán Jul. 26-dikáig 8 beteg és 4 halott volt. Sz. Mártonban Jul. 27-dikén 15-an hirtelen megbetegedtek. A. és F. Zaturecz-en is mutatta magát a' nyavalya, de Thuránban leginkább pusztít, a' hol Jul. 20-dikától 24-dikéig naponként 10—16 személy betegedett meg, 's közülök 6—8 minden nap meghalt; 24-dikétől kezdve pedig 28-dikáig 500 szaporodott a' betegek száma 's ezek közül 57-en meghaltak és 72-ten meggyógyultak.

Békés Vármegyében Orosházán és a' Pusztákon ütött ki újra a' nyavalya. Csongrád Várm-ben Vásárhelyen; Torontál V-ben 7 helységben Szegedhez közel; Bács V-ben 5 helységben a' Tisza mellyékén; Tolna V-ben Földváron; Fejér V-ben Adonyban és Per-

kátán. A' Kis Kunságban Kun Sz. Miklóson, a' hol 4 nap alatt 200 ember betegedett meg és 53 meghalt. Pest Várm. ben Vácson; és Nógrád V-ben Szécsen és Veröczén a' Duna mellett.

A' Posonyi Ujság Aug. 5 dikén írja: hogy ott két embernek hirtelen lett meghalózása a' városi Tisztviselő-ség figyelmét magára vonta. Egy paraszt és egy hajóslegény, mind ketten részeges emberek, dorbézolások 's terhes utazások következésében, meghaltak. Az egyiknek akkor kerestek segedelmet, mikor már vonoglott; a' másik részegen a' Duna tulsó partján a' szabad eg alatt adta ki lelkét minden segedelem nélkül. Mind kettén felbontatván 's megvizsgáltatván, a' halál jeleiből semmi különös nemű nyavalyát nem lehetett gyanítani.

Az egészség állapotja az Ujságban közlött megjegyzések szerint az ottani Orvosoknak Posonban most is kívánt jó karban vagon.

A' pénz folyamat Augustus' 8-kán;

közép ár:

A' Státus' 5p. Centes Obligátzióji 777/8

Az 1820-béli sorsosok, — —

Az 1821-béli hasonlók, 1141/8

Bétsvárosa 2 1/2 p. Centes Bankó Obligátzióji, 58 for. keltek, mind Conv.

A' Bank- Aktziák keltek 976 for. ton Conv. Pénzben.

Rövid Oktatás, mikép' őrizhesse meg magát kiki a' napkeleti Cholera-tól, és mit kellessék ezen nyavalyának első kitörésekor mívelni az Orvos' megjelenéséig.

1. §. A' Napkeleti Cholera, mint éghajlatunkban idegen nyavalya, Ma-

gyar-Országhoz közelgetésekor igen sokat vesztett pusztító erejéből; már nem olly' gonoszvultú; és sokkal gyengébb ragadható-mérget fejt ki, melly ellen e' következő rendszabások' megtartása mellett kiki igen könnyen megőrizheti magát.

I. M e g ó v ó - m ó d o k.

A. A' Tisztaság és levegő felől való szorgoskodás.

2. §. E' nyavalya ellen legjelesebb óvó-mód, a' testi fejérruháknak, öltözetnek, és ágybelinek tisztaságáról való szorgos gondoskodás, a' mellyeket szorgalmasan kell váltogatni, mosatni, tisztogatni, és szellőztetni. Az egész test gyakrabban mosattassék meg langyas vízzel, mellybe egykevés etzelkevertessék; a' hol megengedik a' környülállások, langyas fürdők használtasanak. Hasonlóképen tisztán kell tartani a' házi bútorokat is, valamint a' lakószobákat, házakat, sőt útszákat is.

5. §. A' tiszta levegőég elront minden ragadós mirígyet, sőt magát a' valódi pestises mérget is, és akadályoztatja minden ragadós nyavalyáknak elterjedését; ellenben igen sok nyavalyák, mellyek szokás szerint semmi ragadós mirígyet se fejtenek ki, elzárt tisztátalan levegőben nagyon is ragadósokká válnak, és főképen ezen okból vált a' Cholera önnön hazájában (keleti Indiában) pusztító ragadós dögleletességgé. Minélfogva gondoskodni kell a' levegőég' tisztaságáról, a' Tisztaságnak tekintetbe vévése által közönségesen (2. §.), és a' következő rendszabásokra való figyelem által különösen. Soha se szabad a' lakószobákat, főlépp' a' szűkebbeket, alacsonyokat és nedveseket, sok emberrel tölteni meg, vagy ezek' levegőjét még háziállatok által is megvesztegetni.

Minden szemét, mely a' szoba' levegő-egét megvesztegeti, tüstént eltávolítottassék; és a' szén' gőzze, valamint téli időben a' szobáknak rendkívül nagy fűtése, és kályha' füstje is, szorgosan elkerültessék. A' szobák naponként egy-néhányszor kiszellőztessenek, kivált reggeli és déli órákban az ajtók 's ablakok nyitva tartassanak bizonyos időre; ilyenkor az égő fának, különösen a' boróka-fenyőfának lángja jeles hasznú, a' lankadt szobalevegőnek a' kinyitott szobából eltávolztatására, és a' friss levegő' bebotsajtásának eszközzésére.

4. §. Főképen olly' szobáknak levegő tisztaságáról kell szorgoskodni, melyekben betegek tartózkodnak. Az imént előadott rendszabásoknak pontos megtartása mellett, mindennemű nyavalyánál arra kell figyelmezní, hogy a' betegek' szobáji se egészségesekkel, annál kevésbé betegekkel tele ne legyenek. A' betegek' szobájiban gyenge melegnél gyakrabban borezet gőzölgettesék el, mely előbb felhevítettik, azután tsészében borszeszes lámpás felibe, vagy forró-vízzel töltött edényre, avvagy téli időben meleg kályhára tétetik, mely által a' levegő megjavúl.

Azomban etzetet, vagy más folyadékot tüzes vasra, vagy nagyon felhevített köre nem szabad önteni, minthogy ez által nem különben romlana meg a' levegő, mint akármely egyéb füstöl-gő szerek által. Sőt még a' jó illatú füstölő szerek is, a' kellemetlen büz' elfojtására, tsak igen mértékletesen fordítottassanak..

5. §. Azon esetben, ha közelítne a' Cholera, ásványos füstölgetések által, melyek minden elragadhatóságot megsemmisítenek, védheti magát az ember e' gonosz ellen. Ezen tzelra fordítottassanak::

a) Salétromgőzök.

Portzellán vagy fejeragyag tserépből készült tsészébe, vagy ivó pohárba töltetessék 1 latnyi fejer gálitzszeszolaj (Weiszes Vitriolöhl), lassanként adattassék hozzá ugyanannyi öszvetört tiszta salétrom, 's e' keverék üvegpálzatskával, vagy hoszszúkás üvegdarabkával néhanéha kevertessék fel, a' mire több órákig fejlődnek ki a' hasznos gőzök. — Az értzek ilyenkor, valamint minden ásványos füstölgetéseknel, távoztassanak el.

b) Chlór-gőzök.

Ezek hathatósabbak mint az előbeniek, és ennélfogva használtattassanak a' közelebbi elragadás' veszedelmében. E' végre szolgál:

A' Chlór-mész.

Fél latnyi, vagy egész egy lat Chlór-mész tétetik fejeragyagtserépből vagy portzellánból készült tsészébe, vagy ivó-pohárba, és vízzel megnedvesítettik, a' mire kifejlődnek a' gőzök; hamarabb fejlődnek ki a' gőzök, ha a' vízzel jól megnedvesítettett Chlór-mészre egy-néhány tsepp fejer gálitzszeszolaj töltetik, és e' keverék üvegpálzatskával néhanéha felkevertetik.

B. Az élet-mód' rendszabásai.

6. §. A' tapasztalás eddig minden tartományokban, melyekben a' Keleti Cholera hatalmaskodott, megmutatta, hogy e' nyavalya, legritkább eseteket véven ki, tsak azon embereket lepte meg légyen, kik egészségeket mindennemű nyavalyás okok által elerőtlenítették, és ekképp' magokat az elragadható mirígynek elfogadására alkalmatlabbakká tették. Azért tehát e' következendő életmód' rendszabásai hathatósan ajánltatnak:

7. §. Örizzedni kell minden meghűléstől, főképp' midőn a' test felhevült;

hevült; — forró nyári idöben, hives éjszakákon, és nedves földön, szabad ég alatt nem kell aludni; — az időjárásnak környüállásai szerént ruházkodják az ember, hogy a' testnek minden felhevülését és meghütését eltávoztassa.

8. §. Egyik a' legnyomósabb öv mértékek között e' nyavalyánál a' börpárolgásának szorgalmatos megörzése; hogy t. i. az meg ne akadályoztassék, söt inkább elősegíttessék. Ez megtörténik ugyan a' már előadott Tisztaság által is (2. §.), és minden meghülésnek elkerülése által; de ezen kívül a' közelgelő veszedelemkor ajánltatik, hogy az egész test langyas vízzel, melybe borettet, vagy akár egykevés Chlor-mész is elegyítettik, mindennap mosattassék meg, vagy langyos fürdők használtassanak. E' tzelnek megfelelnek a' gyapjú ruházatok, melyek közvetlenül a' testen viseltessenek; vagy legalább gyapjú-szövetből készült haskötő öv használtattassék. Azomban e' ruházatok is hasonlóképen szorgalmatosan váltogattassanak, szellöztessenek, 's időről időre mosattassanak meg.

9. §. Nagyobb gondoskodást kell a' tápláló eledelre fordítani. — Könnyen emészthető, 's tápláló eledelkkel kell élni: jó húslevessel, melyben ris-kása, árpakása vagy darakása, zsemle, kenyér, vagy könnyü tészta főzetik; puha, friss, nem kövér tehén-, örü-, vagy borjúhússal, baromfival 's a' t; kevés és könnyen emészthető főzelékkel; 's könnyü tészta étellel; ritka, egészen megért, 's egyébaránt is az egésznek hasznos gyümöls-nemmel. — Gyanúsok a' meg nem főzött sárgabaratzkok, korán-érő szilvák, dinnyék; minélfogva nagyokb vígyázat ajánltatik az illyesekből evésre; valamint nem javasoltatik a' nyers uborka is etzettel 's olajjal. Általján fogva az igen savanyü étkek eltá-

voztassanak. — Javasoltatik a' fűszer-számokkal való mértékletes élés: bors-sal, gyömbérrel, paprikával, kömény-maggal, ánizzsal, foghagymával, veres-hagymával, és fűszeres füvekkel.

10. §. Tellyesen örizkedni kell minden nehéz és kövér eledelektől, főképen a' felig megromlott hústól, megromlott vagy beszózott haltól, minden-némü gombáktól, jól ki nem sült kenyértől, savanyü 's éretlen gyümöls-től. — Örizkedni kell, a' gyomornak akár mifele étkekkel, kivált estvéli megterhelésétől. — Vegye magához ki ki szokott reggeli fölöstökömét, vagy borle-vest, vagy fűszeres füvekből, gyökerekből vagy virágokból készült theát, valamely szesz-es erősítőnek tsekély hozzá tételével; és soha senki üres gyomorral ki ne induljon.

11. §. Az italokra nézve, tiszta friss vízről kell gondoskodni, de a' mellyel mértékletesen, 's nem igen hideg vízzel kell élni; a' langyas, tisztátalan, 's néha rothadt folyó víz szorosán el-mellöztessék. — A' borral, és egyéb szesz-es italokkal való mértékletes élés főképp' azoknak javasoltatik, kik az illyeseket megszokták. Revésbé ajánltatik a' ser, sött, ha forratlan, vagy megsavanyodott, tellyesen tiltatik is. — Azomban, számtalan példák bizonyítása szerént, semmi se mozdítja úgy annyira elő a' pestis tulajdonságü Cholera-t, és semmi se teszi olly' halálössá, mint az ittasság és részegedés.

12. §. Az alvás, és a' testnek elegendő kinyugvása, egyik a' legjelesebb övöszerék között a' Cholera és minden ragadós nyavalyák ellen. Azért tehát korán kell nyugodni menni; 's örizkedni kell az éjjeli dorbézolásoktól, és minden kitsapongásoktól, melyek a' testet elgyengítik. — Senkise erőtlennítse ma-

gát el nagy lelki vagy testi megerőltetés által, hanem kiki adja meg magának a' szükséges kipihenést. — A' szabad tiszta levegőben való mozgás különösen ajánltatik.

15. §. Minden e' nyavalyától megmentő módok között fő helyet foglal a' Lelkitesendesség. — Őrizkedni kell a' haragtól, boszszúságtól, és e' nyavalya' félelmétől. Azok, kik e' nyavalya miatt olly' annyira aggódnak, gondolják meg, hogy az elő adott rendszabásoknak szoros megtartása, és a' közbátorsági rendelkezéseknek lelkiismeretes végrehajtása mellett annál bizonyosabban lehet azt elkerülni, mennél inkább felderíti és megnyugtatta valaki elméjét 's indulatját; 's hogy e' nyavalya tzélarányos segedelem mellett tellyességgel meg orvosolható; — és hogy az Istennek mindenható keze forog felettünk.

14. §. A' napkeleti Cholera ellen, a' már előszabott arány-rendeléseken kívül, egyébb tulajdonképen való óvószerek nintsenek. Azok, kik hivataljoknak kötelességénél fogva a' Cholera által meglepettekhez közelíteni tartoznak, tartsanak szájokban 's rágogassanak néhanéha, vagy egy darabka gyömbért, vagy Orvosi-Kálmoszt, fahéjjat (Cinnamonum, Zimmet); (Veilchenwurcz), Narants héjjat, vagy babért, fejrborot, zsályát, borókamagot, köménymagot, ánizst, 's a' t. Reggel és este pedig igyanak egy findza théat, melly tzitromszagú melisszából, fodormentából, gyökönke gyökérből (Baldrianwurzel), kisebb orvosi székfüből (Chamillen) 's a' t. készülhet, 's használjanak ásvány-gözőket is (5. §.); az is tanátsoltatik ilyeneknek, hogy hordozzanak magoknál egy darabka kámfort, vagy Chlorméaszt, vagy pedig egy palatzkotska anya-etzetet (Radical-Essig), és ezelet gyakrabban szagolgassák.

II. Azon óvószerek, mellyeket, mihelyest a' Cholera meglep valakít, tüstént elő kell venni.

15. §. Ha valamely helyen, vagy ennek szomszédságában a' napkeleti Cholera kitört, tüstént minden támadó betegség-eset gyanússá válik, és az illető felekezetek által az Előljároságnak terhes felelet alatt azonnal bejelentésék, 's egyszersmind az Orvosnak is megjelenése és segedelme eszközöltessék.

16. §. Különös óvásokat kell tenni haladék nélkül, mihelyest a' betegségnek első kezdetei valódi Cholérára mutatnak. Illy' jelenetek pedig e' következők: nyomattatás' érzése, öszveszorittatás, és fájdalom a' szívgyödrében; szédelgés, főfájás, és hirtelen hatalmat vevő elgyengülés; ímelgés gyakortábbi fuldokló fojtogattatással; gyakortai, a' testnek fájdalmas, és a' belek' alsó részét égető, vizenyős hasmenések; közönségesen igen gyakor hányás, melly által vizenyős, fejeeres, többnyire szag és íz nélkül való, 's csoportos öszve-álló nyálka darabokkal vegyült hígság hányattatik ki; égető szomjúság; megnehezedett lélegzet gyakortai sohajtással, nagy aggodalommal, és gyenge, szokatlan hangal; a' kezeknek és lábaknak elhidegülése, fájdalmaknak, szagatásoknak, és görtsnek ugyanazokban érzésével; az ortza beesik, 's elváltozik; a' szemek gödreikbe beesnek, és az érverés alig érezhető.

17. §. Ha e' tsak most jelentett esetek 's jelenségek közül némelleyek, vagy többek is mutatják magokat, tehát a' beteget azonnal el kell választani a' Familiának egyébb tagjaitól; tsak ama személyek, mellyek az ő ápolgatására szükségesek, maradhatnak közel öhozzája, midőn a' többiek házi-foglalatoságaik

után látnak. Terhes felelet alatt van azonban megtiltva illy' ház' lakosinak, efféle házból eltávozni, vagy akármi módon magokat azon helység' lakosai közé elegyíteni, míg csak a' Felsőség ez eránt további rendeléseit a' környüállások szerént meg nem teendi; tilalmas egyszersmind más e' házhoz nem tartozóknak is beeresztése.

18. §. Hogy e' nyavalyánál, melly hirtelen segedelmet kíván, az Orvosnak megjelenéséig se mulasztattassék el semmi is, tüstént olly' eszközökhöz kell nyúl- ni, mellyek által 1) a' test hamar felmelegíttessék, 2) a' bőrnek megszűnt kipárolgása ismét helyrehozattassék, 3) a' gyomor, és bélek, mellyekre főképp' hat e' nyavalya, megkönnyebbítessenek, és 4) az ereknek és érző-inaknak eltsüggedt munkássága nevelttes- sék, 's a' görtsös jelenések elháríttat- sanak.

19. §. A' beteget azonnal ágyba kell fektetni, egész testét dörzsölni, főképp' lábait és kezeit, mellyét és hasát, száraz, megmelegített gyapjuszövettel fél- óráig. — Ezután jól mosattassék meg egész teste meleg vízzel, mellybe $\frac{1}{3}$ borettet elegyíttessék, vagy, a' mi még hathatósabb, forró etzettel spongyia által, vagy bele-mártott gyapjú-szövet- tel. — Ha megtörténhet, ültetessék a' beteg jól felmelegített, sóval és etzettel vegyített fürdőbe — Eddig igen hasznosoknak találtattak lenni e' nyavalyá- ban a' Gözfürdők. A' beteget nádból font székre, vagy pedig keresztül hely- heztetett deszkátska által öszvetsatolt két szék közé kell ültetni, és, fejét kivé- vén, egészen és szorgosan be kell ötet takarni akár posztóval, akár pokróttzal, vagy lepedővel; ezután ülése alá forró követ kell helyheztetni, mellyre etzet önttetetik. Illy' módon gyakran meg- esik, hogy a' megmerevedett tagok fel-

melegüljenek, és jóltévő izzadság eszkö- zöltessék.

Ujabb tapasztalások szerént ekképp' is hirtelen lehet hathatós izzadást esz- közleni: Meztelenül ültetessék a' be- teg egy üres, és víznélkül való fürdő- kádba, helyheztetessék lábai közé egy borszeszszel (Weingeist) töltött findza- allya; meggyújtatik e' Borszesz; a' be- teg pedig nyakig betakartatik egy széj- jel-terjesztett lepedővel. A' Kád' elzárt körének meggátlott levegője tüstént fel- hevül, melly által három minúták alatt a' leghathatósabb izadás üt ki. E' vele- való bánást olly' sokáig és szorgosan ál- lya ki a' beteg, a' mint csak lehet, 's azután fektessék ötet felmelegített ágy- ba, mellyben jól betakartassék.

Továbbá beboríttatnak a' kezek és lábok gyapjú szövetekkel, mellyek gyak- rabban forró etzelbe, vagy borba, ha bár pálinkával elegyítve is, mártattatnak. Továbbá, a' láboknak felmelegíthetése végett, forró vízzel töltött korsókat, felhevített homokkal vagy hamuval töl- tött zsatskót kell rájuk rakni. E' szere- ket szorgalmasan kell ismételni, és fáradszematlanul folytatni.

20. §. A' gyomor' tájékára lisztből vagy agyagból etzettel készített meleg péporítékok tétessenek, vagy borban párolgattatott fűszeres füvek' takarécai. — Igen hasznosok továbbá a' gyomor' tájékára, a' melljre, és a' lábakra alkalm- zott mustártészta (Senfteige), mel- lyek két rész búza vagy rozs lisztből, és egy rész mustár lisztből vagy tormá- ból készíttetnek, etzettel vegyítve.

21. §. A' betegnek Melisszából, fo- dorméntából, közönséges orvosi székfű- ből (Chamille) készített meleg theát kell ivás végett be adni, és pedig elejénten gyengén elkészülttet, és többetskét; sőt maga a' meleg víz is, gyakrabban be- véve, nem ritkán a' betegnek nagy meg-

könnyebbülését eszközli. — Hasonló módon a' gyenge tyúklevés is, e' nyavalyában langyas melegben bevéve, már több idők óta hasznosnak találtatott lenni.

A' test' fájdalminak egyhülésére a' betegnek gyakrabban nyálkás lágyító klisztírok adattatnak, mellyek ziliz (Eibisch) vagy korpa főzelék léből tojás' székével (sárgájával), vagy egy kevés keményítővel készítettnek.

22. §. Az eddig előadott szereken kívül, mellyeket szorgalmatosan kell alkalmaztatni, és a' mellyek sok esetekben egyedül is elegendők a' Choleras betegnek megmentésére, semmit se lehet tovább a' nem-orvosoknak önnhasználás végett ajánlani. — Főképpen kell pedig őrizkedni attól, hogy tapasztalt Orvos' tanáttsa nélkül soha se ér ne vágattasék, se Calomellát, ópiumot, vagy más hathatósan munkálkodó szert valaki elő ne vegyen. — Ugyan ez nem kevesbé értetődik a' Bétrágról is (Magisterium Bismuthi, Markazít, Wiszmuth), melly Leó Orvos által a' keleti Cholera ellen olly igen ajánltatik. — Eme szer egy Orvos' kezeiben, ki ennek hathatós munkálkodását pontosan esmérí, 's ugyanazért ezt megkívántató gondoskodással tudja alkalmaztatni is, e' nyavalyában nem különben, mint több más görtsős betegségekben, hasznos lehet; de azonban a' salétrom savany Bétrágmész a' gyomrot és ennek érző-inait erősen meglámadja; úgyannyira, hogy, gondatlanul élvén vele, vagy épen talán óvószerül használván, a' legveszedelmesebb következéseket szülheti.

25. §. Végtére meg kell jegyezni, hogy az esztendőnek éppen e' részében nem ritkán szokott a' Cholera'nak egy

neme, az epés hányásos hasmenet előfordulni. Ezen nyavalyának ugyan, tekintvén jelenségeit, vagyon valamely hasonlatossága a' napkeleti Cholera'hoz; de természetere, okaira és folyamatjára nézve ettől tellyesen különböző. Rendszerént az epés-hányásos-hasmenetet néhány napokig a' tagoknak ellankadása előzi meg, eltűnt étkívánással, keserű sájjal, megfertőzött nyelvel, főfájással, és tagok' borzadásával; a' hányás más egyébb jelenségeivel e' nyavalyának, melly nyilvánvaló hidegleléssel van egybekaptsolva, magát igen gyakran a' már ezelőtt is jelen volt hasmenéssel, vagy vérhassal tsatollya öszve, és ritkább eseteket kivéven, emez epés-hányásos hasmenetnek a' folytatja hosszabb, 's több napokig tart, míg az egybehalmozott epe-alap ki-ürüllyön. Tzélarány-talan tartás által, és a' megkívántatott szerekek elmulasztása miatt ugyan e' nyavalya is halálössá válhat, annál fogva illy' esetekben se kell az Orvosi segédelmet elmulasztani. A' tapasztalt Orvos az epés-hányásos-hasmenetnek e' nemét, minden környülállásoknak tekintetbevévése mellett, illendően tudja megkülömböztetni, és tzélarányosan orvoslani; annak elérkezéséig, a' kesernyes szájnál és epés felbőfögésnél, igyekezze az ember az öszvegyült epe- és nyálka-alapot, bőven ivott langyas-víz, vagy hársfavirágthea által széllyel-oszlatni 's kiöblíteni, és egyebet gyenge hús-levesnél ne egyék.

Budán 10-dik Júliusban 1831.

N. Lenhossék Mihály m. p.
A' Kir. Magyar Helytartó Tanáts' Tanátsosa, és Magyar Ország' Fő-Orvosa.

Szerkesztető és Kiadó M á r t o n J ó's e f, Professor. (Landstrasse Nro 516.)

Nyomtató: Nemes Haykul Antal. (Obere Bäcker-Strasse Nro 755.)